

РЕШЕНИЕ

№ 124

гр. Плевен, 06.02.2024 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

РАЙОНЕН СЪД – ПЛЕВЕН, XIII ГРАЖДАНСКИ СЪСТАВ, в
публично заседание на деветнадесети януари през две хиляди двадесет и
четвърта година в следния състав:

Председател: Светла Илм. Замфирова

при участието на секретаря ДАРИНА В. ДИМИТРОВА
като разгледа докладваното от Светла Илм. Замфирова Гражданско дело №
20234430103960 по описа за 2023 година

Делото е образувано от Н. Е. П. с ЕГН *****, гр. ***, . чрез *** „Д. М.“ вписано в
регистър БУЛСТАТ под № *****, фирмено дело № ***** г. по описа на 24 св. ***, с
адрес на упражняване на дейността: гр. ***, представлявано от Д. М. М. – ***, против ***
АД, с ЕИК: *****, със седалище и адрес на управление: ***, представлявано от С. Н. Т..

Съдът е сезиран с искане да постанови решение, с което:

1. Да провъзгласи недействителността на клаузата, предвидена в чл. 27 от Договор за
паричен заем № ***** / **.**.**** г. сключен между ищеца и *** АД, с ЕИК: *****, със
седалище и адрес на управление: ***, представлявано от С. Н. Т., предвиждаща заплащането
на неустойка в размер на 0,9 % от стойността на усвоената сума на ден, като нищожни на
основание чл.26, ал.1 ЗЗД, ВР. чл. 22, ВР. с чл.11, чл. 19 ЗПК., както и по чл. 143, ал.1 от ЗЗП,
чиято невалидност да бъде прогласена.

2. Да осъди на основание чл. 23 вр. чл. 22 от ЗПК вр. чл. 55, ал. 1, предл. от ЗЗД
ответника „*** - ***“ АД, с ЕИК: *****, със седалище и адрес на управление: ***,
представлявано от С. Н. Т., да заплати на Н. Е. П. с ЕГН *****, недължимо платените
суми по потребителски кредит № *****, ведно със законната лихва върху нея, считано от
датата на депозиране на настоящата искова молба до окончателното изплащане;

Съдът, като съобрази становищата на страните и събраните по делото доказателства,
поотделно и в тяхната съвкупност, намира за безспорно от правна и фактическа страна
следното:

Налице е правен интерес за ищеца предявяване на настоящия осъдителен иск против
ответното дружество на основание чл. 23 вр. чл. 22 от ЗПК вр. чл. 55, ал. 1, предл. от ЗЗД за
претърпените имуществени вреди от недължимо платена сума по договор за потребителски
кредит.

На **.**.**** г. между ищеца и ответника е сключен договор за потребителски кредит
от разстояние № *****. Страните са се договорили отпуснатият заем да бъде в размер на 800
лева, а размерът на погасителния план е 8 вноски, като видът на вноската е месечна.
Размерът на годишната лихва е посочен в размер на 36%, а размерът на годишния процент
на разходите е 42.58%, а размерът на общата сума, която следва да върне Н. П. е 928.26 лева.

В чл. 17 ал. 1 от процесния договор е уговорено, че страните се съгласяват договорът за заем да бъде обезпечен с гарант - отговарящ на условията, посочени в ОУ доход или банкова гаранция в полза на институцията, отпуснала кредита.

В чл. 27 страните са уговорили, че в случай на неизпълнение на задължението си по чл. 17 от договора, а именно да представи обезпечение в срока по предходната алинея, заемателят дължи на заемотателя неустойка в размер на 0.9% от стойността на усвоения кредит, като в договора е уговорено, че страните се съгласяват, че непредоставянето на договореното обезпечение причинява вреди на кредитора в посочените размери. Неустойката се заплаща от Заемателя разсрочено, заедно с всяка от погасителните вноски, На ищеца е начислена неустойка в общ размер на 641.30 лева, тъй като не е представил в срок надлежни поръчители или друг вид обезпечение, посочени в процесния договор, като общата сума, която следва да върне е 1569.56 лева.

Н. П. е погасил сумата по сключения договор, като за срока на договора е заплатил по сметка на дружеството изцяло сумата по договора, включително и неустойка.

Процесният договор е нищожен на основание чл. 10, ал. 1 вр. чл. 22 от ЗПК, тъй като не е спазена предвидената от закона форма.

Договорът за потребителски кредит е нищожен на основание чл. 11, ал. 1, т. 10 ВР. чл. 22 от ЗПК, тъй като не е налице съществен елемент от неговото съдържание, а именно годишният процент на разходите /ГПР/ по кредита.

В нарушение на императивните правила, в договора за потребителски кредит ГПР е посочен единствено като процент, но без изрично да са описани и основните данни, които са послужили за неговото изчисляване.

Липсата на ясно разписана методика на формиране на ГПР по кредита, а именно кои компоненти точно са включени в него и как се формира посоченият в договора ГПР, което е в пряко противоречие с императивните изисквания на чл. 19, ал. 1 вр. чл. 10, ал. 2 и чл. 10а, ал. 2 и 4 от ЗПК. В договора единствено е посочен годишен лихвен процент по заема, без обаче да става ясно как тази стойност се съотнася към ГПР по договора. Описаните в съдържанието на договора такси и разходи (в това число възнаградителна лихва и неустойка) обаче водят до различен размер на ГПР от посочения.

Съгласно Решение от 20.09.2018 г. по дело С-448/2017 г. на СЕС „На непосочването на ГПР в договор за кредит трябва да се приравни ситуацията, в която в договора се съдържа само математическа формула за изчисляването на този ГПР, без обаче да предоставя необходимите за това изчисляване данни. В подобна ситуация не може да се счете, че потребителят е напълно запознат с условията по бъдещото изпълнение на подписания договор към момента на сключването му и следователно, че разполага с всички данни, които могат да имат отражение върху обхвата на задължението му".

На следващо място, в договора за потребителски кредит е налице грешно посочен размер на ГПР, а действителният такъв е в размер многократно над допустимия чл. 19, ал. 4 от ЗПК.

В процесния договор е уговорено, че заемателят се задължава да осигури действието на две физически лица, изразяващо се в поемане на солидарно задължение в полза на Заемотателя за връщането на всички дължими погасителни вноски, лихви, разходи и неустойки, което да отговаря на условията, посочено в договора.

В процесния договор е уговорено, че в случай, че Заемателят не предостави посоченото в договора обезпечение в тридневен срок от сключването му, Заемателят дължи на Заемотателя неустойка в почти същия размер на главницата, която ще бъде заплащана на части, съгласно предоставения погасителен план.

От една страна е налице изначална невъзможност потребителят да осигури в толкова кратък срок поръчител /солидарен длъжник/, отговарящ на всички изисквания, посочени в договора. Ето защо е налице нищожност на договора по смисъла на чл. 26, ал. 2 пр. 1 от ЗЗД.

Настоящият случай касае еднотипни договори за паричен заем, върху чието съдържание потребителят не може да влияе.

В глава четвърта от ЗПК е уредено задължение на кредитора преди сключване на договор за кредит да извърши оценка на кредитоспособността на потребителя и при отрицателна оценка да откаже сключването на такъв. В съображение 26 от преамбюла на Директива 2008/48/ЕО на Европейския парламент и на Съвета относно договорите за потребителски кредити изрично се сочи: „В условията на разрастващ се кредитен пазар е особено важно кредиторите да не кредитират по безотговорен начин или да не предоставят кредити без предварителна оценка на кредитоспособността, а държавите - членки следва да упражняват необходимия надзор с цел избягване на такова поведение и следва да приложат необходимите средства за санкциониране на кредиторите в случаите, в които те процедират по този начин“.

В този смисъл клаузата, с която в процесния договор за паричен заем е уговорено, че заемателят дължи неустойка, в случай че не предостави в тридневен срок от сключването му, обезпечение — двама поръчители /солидарен длъжник/, които отговарят на определени съответно към този момент да бъде направена преценката дали да бъде отпуснат кредит, както и при какви условия вкл. и дали ще е необходимо обезпечение/. Въпреки това на длъжника се вменява задължение да осигури обезпечение едва след като кредитът е отпуснат, като ако не стори това дългът му нараства, т.е. опасността от свръхзадължнялост се увеличава.

Отделно от горното, неустойка за неизпълнение на задължение, което не е свързано пряко с претърпени вреди (няма данни за ответника да са настъпили вреди от непредоставянето на обезпечение) е типичен пример за неустойка, която накърнява добрите нрави, тъй като излиза извън присъщите ѝ обезпечителна, обезщетителна и санкционна функции и цели единствено постигането на неоснователно обогатяване /в този смисъл е и т. 3 от Тълкувателно решение № 1/15.06.2010 г. по т. д. № 1/2009 г. на Върховния Касационен съд/.

Налице е заобикаляне на закона по смисъла на чл. 26, ал. 1 пр. 2 от ЗЗД. Разпоредбата на чл. 33, ал. 1 от ЗПК предвижда, че при забава на потребител, кредиторът има право само на лихва върху неплатената в срок сума за времето на забава.

С процесната клауза за неустойка в полза на кредитора се уговаря още едно допълнително обезщетение за неизпълнението на акцесорно задължение - недадено обезпечение, от което обаче не произтичат вреди. Подобна неустойка всъщност обезпечава вредите от това, че вземането няма да може да бъде събрано от длъжника в срок, но именно тези вреди се обезщетяват и чрез мораторната лихва по чл. 33, ал. 1 от ЗПК. Подобно кумулиране на неустойка за забава с мораторна лихва е недопустимо.

Следва да се отбележи, че непредставянето на обещани обезпечения (когато същите са били реално очаквани от кредитора), съобразно разпоредбата на чл. 71 от ЗЗД, дава основание да се иска незабавно цялото задължение. В случая кредиторът променя последиците от липса на обезпечение и вместо да санкционира с предсрочна изискуемост, той начислява неустойка, чието плащане разсрочва заедно с периодичните вноски. От горното може да се направи извод, че нито една от страните не е имала реално намерение да бъде предоставено обезпечение или да се ползват правата на кредитора по чл. 71 от ЗЗД, при непредставено обезпечение. Ако кредиторът е имал за цел да получи обезпечение същият е могъл да отложи даването на кредит, каквато е обичайната практика при предоставяне на обезпечени кредити. Дори да се приеме, че страните са допускали възможността исканото обезпечение да се предостави и „неустойката“ да не се дължи, то

смятам, че това плащане не се явява неустойка по смисъла на закона, а възнаграждение, дължимо под условие. Това е така, тъй като последиците от неизпълнението на „задължението“ да се предостави обезпечение, не са типичните последици от договорно неизпълнение, които законът предвижда, а напротив, договорът продължава да се изпълнява по първоначално заложен погасителен план, но при по-висока цена, прикрита като неустойка.

Тази клауза е изцяло неравноправна и нищожна на основание чл. 143, ал. 2, т. 5 от Закона за защита на потребителите /ЗЗП/, тъй като същата задължава потребителя при неизпълнение на неговите задължения да заплати необосновано висока неустойка. Също така, че тази клауза не е индивидуално уговорена, съгласно чл. 146 от ЗЗП.

В пряко нарушение на императивното правило на чл. 19, ал. 1 вр. чл. 11, ал. 1, т. 10 от ЗПК „*** кредит“ АД не е включило в ГПР разходите за заплащане на „неустойка“, която по своята същност представлява печалба за кредитора, надбавка към главницата, която се плаща периодично, поради което трябва да е част от годишния лихвен процент /ГЛП/ и ГПР. При условие, че ГПР беше законосъобразно описан, действителният такъв щеше да възлиза не както е посочен в договора, а многократно над допустимия процент, съгласно ЗЗП. Налице е нарушение на разпоредбата на чл. 19, ал. 4 от ЗПК, водеща до нищожност на договора като цяло, тъй като търговецът е заблудил потребителя за действителния размер на ГПР, приложим в отношенията между страните.

Според императивната разпоредба на чл. 19, ал. 4 от ЗПК, ГПР не може да бъде по-висок от пет пъти размера на законната лихва по просрочени задължения в левове или във валута, определена с постановление на Министерския съвет на Република България, което означава, че лихвите и разходите по кредита не могат да надхвърлят 50 % от взетата сума. Ето защо, на основание чл. 19, ал. 5 от ЗПК, клаузи в договор, надвишаващи определените по ал. 4, са нищожни.

С тези действия „*** кредит“ АД е заобиколило изискванията на ЗПК за точно посочване на финансовата тежест на кредита за длъжника, като съгласно чл. 21, ал. 1 от ЗПК, всяка Всички приложими към сключването, изпълнението, прекратяването и развалянето на потребителски договори национални нормативни актове /ВПК, ЗПФУР, ЗЕДЕУУ и др./ са приети в Република България, въз основа на присъединяването към Европейския съюз и произтичащите от това задължения за синхронизиране на българското законодателство с европейското. Приложимото национално законодателство следва да бъде тълкувано и прилагано съобразно духа, целите, съображенията и разпоредбите на действащата Директива 2008/48/ЕО на Европейския Парламент и Съвета от 23 Април 2008 г. относно договорите за потребителски кредити.

Във връзка с горното, неизпълнението на задължението за правилно посочване на размера на ГПР zlepоставя и самата цел на Директива 2008/48/ЕО да има единен съпоставим прозрачен пазар на кредитите, защото по този начин потребителят не може да сравни продуктите адекватно. Целта на уредбата на ГПР е чрез императивни норми да се уеднакви по еднозначен начин изчисляването и посочването на ГПР на кредита и това да служи за съпоставка на кредитните продукти и да ориентира икономическия избор на потребителя.

Обстоятелството дали е правилно изчислен и посочен ГПР се установява на база изискванията на единната формула, зaleгнала в самата Директива 2008/48/ЕО /и транспонирана в ЗПК/, поради което същата има и нормативно значение. Горееописаните такси /в това число и начислената „неустойка“/ безспорно попадат в изискванията на Директивата — те са предвидими общи разходи, които обуславят сключването на договора при тези условия и са предварително заложиени. По тези съображения тези клаузи изискват размерът им да се включи в общия размер на разходите и от там в ГПР. Неправилното изчисляване и посочване е самостоятелно основание за недействителност на договора. В подкрепа на това е и обстоятелството, че посочването на ГПР е изведено като съществено

условие на договора. Това следва и от сравнителноправния прочит на уредбите на държавите от ЕС, имплементираща Директива 2008/48/ЕО/, както и практиката на СЕС, където това изискване последователно и ясно е формулирано и затвърждавано.

Грешното посочване на размера на ГПР следва да се приравни на хипотезата на непосочен ГПР по смисъла на чл. 11, ал. 1, т. 10 от ЗПК, респективно целият договор следва да се обяви за недействителен на основание чл. 22 от ЗПК.

Посочването в договора на размер на ГПР, който не е реално прилаганият в отношенията между страните, представлява „заблуждаваща търговска практика по смисъла на чл. 68д, ал. 1 и ал. 2, т. 1 от Закона за защита на потребителите, както и по смисъла на правото на ЕС.

В този смисъл е и Решение от 15.03.2012 г. по дело (2—453/10 на СЕС „Търговска практика, състояща се в посочването в договор за кредит на по-нисък от действителния годишен процент на разходите, трябва да се окачества като „заблуждаваща“ по смисъла на член 6, параграф 1 от Директива 2005/29/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 11 май 2005 година относно нелоялни търговски практики от страна на търговци към потребители на вътрешния пазар и за изменение на Директива 84/450/ЕИО на Смета, Директиви 97/7/ЕО, 98/27/ЕО и 2002/65/ЕО на Европейския парламент и на Съвета и Регламент (ЕО) № 2006/2004 на Европейския парламент и на Съвета („Директива за нелоялните търговски практики“), доколкото тя подтиква или е възможно да подтикне средния потребител да вземе решение за сделка, което в противен случай не би взел.

Договорът за потребителски кредит е нищожен на основание чл. 11, ал. 1, т. 9 ВР. чл. 22 от ЗПК вр. чл. 26, ал. 1, пр. 2 от ЗЗД, тъй като клаузата за възнаградителната лихва /ГЛП/ е нищожна поради противоречие с добрите нрави.

Определения от кредитодателя размер на възнаградителната лихва (в който се включва и начислената „неустойка“) е изключително висок и противоречащ на добрите нрави, тъй като надвишава трикратния размер на законната лихва за необезпечени заеми, респ. двукратния размер на законната лихва за обезпечени заеми. В тази връзка недействителността на уговорката относно договорната лихва води до нищожност и на целия договор /per argumentum чл. 11, ал. 1, т. 9 ВР. чл. 22 от ЗПК.

Съгласно разпоредбата на чл. 23 от ЗПК „Когато договорът за потребителски кредит е обявен за недействителен, потребителят връща само чистата стойност на кредита, но не дължи лихва или други разходи по кредита“.

По гореизложените съображения, съдът намира, че предявената искова претенция е основателна и следва да бъде уважена.

При този изход на делото, разноските се възлагат на ищеца.

Водим от горното, съдът

РЕШИ:

ПОСТАНОВЯВА недействителност на клаузата, предвидена в чл. 27 от Договор за паричен заем № ***** / **.*.*** г., сключен между Н. Е. П., ЕГН: *****, с постоянен адрес: *** и *** АД, с ЕИК: *****, със седалище и адрес на управление: ***, представлявано от С. Н. Т., предвиждаща заплащането на неустойка в размер на 0,9 % от стойността на усвоената сума на ден, като нищожни, на основание чл.26, ал.1 ЗЗД, вр. чл. 22, ВР. с чл.11, чл. 19 ЗПК., както и по чл. 143, ал.1 от ЗЗП.

Осъжда, на основание чл. 23 вр. чл. 22 от ЗПК вр. чл. 55, ал. 1, предл. от ЗЗД, *** АД, с

ЕИК: *****, със седалище и адрес на управление: ***, представлявано от С. Н. Т., да заплати на Н. Е. П., ЕГН: *****, с постоянен адрес: ***, сумата в размер на 362, 67 лв, представляваща недължимо платени суми по потребителски кредит № *****, ведно със законната лихва върху нея, считано от датата на депозиране на настоящата искова молба до окончателното ѝ изплащане;

Осъжда, на основание чл. 78 от ГПК, *** АД, с ЕИК: *****, със седалище и адрес на управление: ***, представлявано от С. Н. Т., да заплати на Н. Е. П., ЕГН: *****, с постоянен адрес: ***, направените разноси по делото в общ размер на 230,50 лв. за възнаграждение на вещо лице и държавна такса.

Осъжда, на основание чл. 38 от ЗА, *** АД, с ЕИК: *****, със седалище и адрес на управление: ***, представлявано от С. Н. Т., да заплати на *** „Д. М." вписано в регистър БУЛСТАТ под № *****, фирмено дело № ***** г. по описа на 24 св. ***, направените разноси по делото за адвокатско възнаграждение в размер на 960 лв.

Решението може да се обжалва пред Плевенския окръжен съд в _____ двуседмичен срок от връчването му на страните.

Съдия при Районен съд – Плевен: _____